

УДК 339.9(045)

СІДЕНКО С.В.,
д.е.н., професор,
завідувач кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу
ННІ Міжнародних відносин Національного авіаційного університету

ГЛОБАЛЬНІ АСИМЕТРІЇ СВІТОВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

***Анотація.** В статті розглянуті проблеми нерівномірності соціально-економічного розвитку країн в умовах глобалізації, що проявляється в динаміці і показниках економічного розвитку, інноваційних процесах, показниках людського розвитку і т.д. Показана ключова роль науково-технологічного прогресу в економічному зростанні країн і їх зміні позицій у світовій економіці. Розглянуті перспективи створення ефективної системи глобального управління, яка має враховувати міжнародні і національні інтереси всіх країн для подолання існуючої в наш час глобальної асиметрії в соціально-економічному розвитку країн і регіонів світу.*

***Ключові слова:** глобалізація економіки, асиметрія світового економічного розвитку, інноваційний розвиток, глобальне управління.*

Сиденко С.В., д.э.н., профессор, заведующая кафедры международных экономических отношений и бизнеса Института международных отношений Национального авиационного университета.

ГЛОБАЛЬНЫЕ АСИММЕТРИИ МИРОВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

***Аннотация.** В статье рассмотрены проблемы неравномерности социально-экономического развития стран в условиях глобализации, которые проявляются в динамике и показателях экономического развития, инновационных процессах, показателях человеческого развития и т.д. Показана ключевая роль научно-технологического прогресса в экономическом развитии стран и их смене позиций в мировой экономике. Рассмотрены перспективы создания эффективной системы глобального управления, учитывающей международные и национальные интересы всех стран для преодоления существующей в наше время глобальной асимметрии в социально-экономическом развитии стран и регионов мира.*

***Ключевые слова:** глобализация экономики, асимметрия мирового экономического развития, инновационное развитие, глобальное управление.*

Sidenko S.V., Doctor of Sciences in Economics, Professor Institute of International Relations of the National Aviation University.

GLOBAL ASYMMETRY IN WORLD ECONOMIC DEVELOPMENT

***Annotation.** The article deals with the problems of the unevenness of national socio-economic development in the context of globalization, which reveal themselves in the rates and various indicators of economic development, parameters of innovation processes, human development indices, etc. The author exposes the key role of scientific and technological progress in economic development of various countries and in the change of their positions in the world economy. The research also considers the prospects of creating an effective system of global governance, with due account of international and national interests of all countries to overcome the existing global asymmetry in the social and economic development of different countries and regions of the world.*

***Key words:** globalization of economy, asymmetry of global economic development, innovation development, global governance.*

Актуальність теми. Поширення процесу глобалізації стало домінуючою тенденцією світового розвитку. Поряд зі значними перевагами, що отримали країни внаслідок інтенсифікації міжнародної торгівлі, інвестицій, процесів транснаціоналізації виробництва, у світовій економіці існують проблеми, найперше – посилення асиметрії світового економічного розвитку. Ці проблеми є актуальними та потребують теоретичних досліджень для прогнозування їх можливих наслідків. В даній статті й поставлена задача проаналізувати основні чинники нерівномірності економічного розвитку країн та визначити засади розробки механізмів управління глобальними процесами на національному та глобальному рівні з метою запобігання загострення протиріч сучасного світу.

Постановка проблеми. Світовий розвиток завжди характеризувався нерівномірністю соціально-економічного розвитку країн, проте найбільшою асиметрією він відзначається в умовах глобалізації економіки. Це пов'язане з тим, що країни мали різні рівні розвитку, а під впливом процесів транснаціоналізації, посилення глобальної конкуренції, розвитку інновацій одні країни змогли включитися в процес глобалізації і отримати від нього вигоди, а інші ні. І цей розрив збільшується. Водночас з'являються нові лідери і центри економічного зростання, які змогли використати науковий і людський потенціал для забезпечення економічного прориву. Сучасна асиметрія у глобальній економіці може мати негативні наслідки для соціального розвитку і якості інститутів, що здатне уповільнити прогрес в області людського розвитку і сталого розвитку. Тому необхідним є вироблення ефективних механізмів управління на глобальному рівні.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми глобального розвитку досліджені в фундаментальних працях відомих західних вчених, зокрема, Дж. Стігліца, Дж.Сакса, У.Бека, М. Кастельса, Г.Колодко та ін.

Значний вклад в розробку проблем розвитку в умовах глобалізації внесли відомі українські вчені, серед яких О.Білорус, А.Поручник, Т. Циганкова, В.Сіденко, Я.Столярчук, Д.Лук'яненко, О.Рогащ, А.Філіпенко, Т.Циганкова та ін. Вони вважають, що на глобальному рівні мають бути сформовані ефективні важелі управління, а тому невідкладною є розробка їх стратегічних напрямів.

Виклад основного матеріалу. З другої половини ХХ ст. у світі посилюються тенденції глобалізації, зростає економічна і політична взаємозалежність країн і регіонів світу, відбувається формування глобальних інститутів. За останні десятиріччя глобалізація стала однією з центральних проблем економічних, філософських, історичних, соціологічних і політологічних досліджень вченими усього світу. Вже зараз можна стверджувати, що процес глобалізації має неоднозначний вплив на розвиток продуктивних сил, людського суспільства, країн та регіонів світу.

Дослідження процесу глобалізації, у тому числі транснаціоналізації виробництва, посилення фінансових та інвестиційних потоків, товарів і послуг, дозволяє відмітити низку позитивних тенденцій у світовому розвитку, зокрема: швидке економічне зростання в багатьох країнах в результаті відкриття ринків для міжнародної торгівлі, зростання обсягів іноземних інвестицій, поширення новітніх технологій, створення мільйонів робочих місць, дерегулювання і зростаюча гнучкість ринків стимулювали економічне зростання і підвищення рівня життя населення, суттєве розширення асортименту доступних споживчих товарів, створення умов для вільного поширення інформації в раніше закритих суспільствах. Причому, найбільш розвинені країни, з врахуванням їх більш високого вихідного рівня, росли швидше.

Оцінюючи вплив процесу глобалізації на світовий розвиток, лауреат Нобелівської премії з економіки Дж. Стігліц відмічав, що відкриття ринків для міжнародної торгівлі допомогло багатьом країнам здійснити набагато більш швидке економічне зростання, ніж це могло бути в іншому випадку. Стимульований експортом ріст був центральним пунктом промислової політики, що збагатив значну частину країн Азії і суттєво покращив життя мільйонів людей. Завдяки глобалізації збільшилась тривалість життя у багатьох народів світу, підвищився їх життєвий рівень [1].

Важливо відмітити, що в умовах глобальних трансформацій в багатьох країнах світу відбулися значні зрушення у розвитку людського потенціалу за рахунок зростання ВВП, витрат на освіту, охорону здоров'я та добробут, що знайшло віддзеркалення в Індексі людського розвитку. За даними ООН, за останні три десятиліття всі регіони і групи країн за цим показником досягли суттєвого прогресу – величина глобального індексу в 2017 г. зросла на 21,7 % порівняно з 1990 р. В усьому світі люди живуть довше, краще, мають більш широкі життєві можливості. При цьому найбільш зростаючими регіонами за цим показником за період 1990–2017 рр. були Південна Азія, Східна Азія і Тихоокеанський регіон та Африка на південь від Сахари. Водночас, в країнах – членах ОЕСР приріст був незначним, що дозволяє сподіватися на скорочення розриву в рівнях людського розвитку між регіонами в перспективі [2, с.2].

Позитивний вплив на соціально-економічний розвиток мало поширення процесів транснаціоналізації в країнах, що розвиваються. В зв'язку з цим актуальні висновки А.Дж.Тойнбі, британського вченого, дослідника розвитку цивілізацій, який відмічав, що успішна експансія західної цивілізації за власні цивілізаційні межі підштовхувала країни, що є об'єктом такої експансії, до модернізації, пов'язаної із засвоєнням деяких особливих елементів західної цивілізації. Модернізація і перетворення полягали, з одного боку, в пристосуванні форм масового виробництва до місцевої цивілізаційної специфіки а, значить, в просуванні техніки і технології Заходу в нові соціокультурні регіони, а з іншого – в освоєнні політичних форм сучасної демократії [3].

В цілому глобальні ринки, глобальні технології, глобальні ідеї і глобальна солідарність можуть збагатити життя людей в усіх країнах та значно розширити можливості вибору. Ріст взаємозалежності між людьми стимулює формування спільних цінностей і сприяє розвитку людини в глобальному масштабі.

Відмічаючи позитивні сторони поширення глобалізації, необхідно враховувати нові проблеми і протиріччя, породжені цим процесом, які є об'єктивним фактором та джерелом постійного розвитку світової економічної системи. Ці протиріччя в сучасній науковій літературі розглядаються як глобальні виклики, які слід розуміти як проблеми глобального характеру, які є наслідком нових трансформаційних тенденцій у розвитку світового господарства, що порушують загальну динаміку стабільного відтворення суспільно-політичних, соціально-економічних і правових міжцивілізаційних відносин у межах нового світового порядку. Поняття «глобальні виклики» започатковано в середині ХХ ст. в працях А.Тойнбі та стало надзвичайно актуальним на рубежі ХХ і ХХІ ст.

Економічні явища і процеси, що відбуваються у світовій економіці, не можуть перебувати у рівноважному стані. Під впливом трансформаційних змін в глобальній економіці накопичуються асиметрії, порушуючи рівновагу та створюючи певний дисбаланс в її розвитку. Асиметричність є характерною рисою глобалізації і, як наслідок, світового економічного розвитку.

За визначенням німецького соціолога У. Бека, глобальні проблеми є наслідком нелінійних процесів світового розвитку та характеризуються динамізмом, комплексністю, взаємозалежністю, великою гостротою, історичною ієрархічністю і т.д. [4]. Тому дослідження сучасних трендів і трансформацій світової економіки є актуальною теоретичною та прикладною задачею.

Дослідження сучасного процесу глобалізації свідчить, що глобальна економіка не є економікою планетарного масштабу, тобто вона не охоплює всі економічні процеси, території і людей, хоча і має вплив на

все людство. На сегментарний характер глобальної економіки вказує багато зарубіжних дослідників. Зокрема, М. Кастельс, фахівець в галузі інформаційного суспільства, відзначає, що "незважаючи на планетарний ефект від глобальної економіки, її існування і форми торкаються лише окремих сегментів й економічних структур, країн і регіонів пропорційно конкретному положенню країни чи регіону в міжнародному поділі праці" [5].

Вже зараз стає очевидним, що глобальна економіка характеризується фундаментальною асиметрією між країнами за рівнем їхньої інтеграції, конкурентному потенціалу і частці вигод від економічного росту.

Звичайно, світ завжди був неоднорідним, розвиток відбувався стрибкоподібно, змінюючи лідерів і тягнучи за собою зростаючу диференціацію матеріального становища жителів планети і нерівномірність економічного розвитку країн. І тисячу років тому практично в усіх країнах тодішнього світу відмічалися відмінності в рівні розвитку, проте вони були невеликими, а сам рівень дуже низьким. Помітний розрив у розвитку країн стався в ХІХ столітті. Якщо в 1820 р. Західна Європа, Північна Америка, Японія, Австралія і Нова Зеландія мали дохід на душу населення, що перевищував середній дохід решти світу приблизно в два рази, то тепер це співвідношення становить 7:1 [6].

Нерівномірність розвитку в сучасному світі просліджується за всіма напрямками. Найперше, сучасна епоха характеризується наявністю глибокої асиметрії у світовій економіці і її соціальній структурі. З одного боку, виділяється невелика група країн з високим і середнім рівнем цивілізаційного розвитку (країни ОЕСР), а з іншого боку – велике число країн, що розвиваються, які знаходяться на початкових стадіях індустріальної і науково-технічної цивілізації. На початку ХХІ ст. на долю найбільш розвинених країн припадає менше 12% населення і близько 60% світового ВВП. Частка найменш розвинених країн в населенні Землі становить 12%, а у світовому ВВП – 1%.

Розвинуті країни світу зосередили значний промисловий і гуманітарний потенціал та стали лідерами світового розвитку, що зуміли виробити технологічно унікальний продукт на базі інформаційних, наукових і заснованих на знаннях інновацій. Зараз вони мають левову частку у світовому валовому продукті. Так, в рейтингу країн за розміром ВВП найвищі позиції посідають: США – 23,6% світового ВВП, Китай – 14,8%, Японія – 6,2%, Німеччина – 4,7%, Велика Британія – 3,6%, Франція – 3,4% [7].

Значні відмінності країн відмічаються за Індексом людського розвитку. Найвищі рейтингові позиції постійно посідають найбільш розвинені країни світу – Норвегія, Швейцарія, Австралія, Ірландія та Німеччина, а нижню п'ятірку складають найменш розвинені – Бурунді, Чад, Південний Судан, Центральноафриканська Республіка та Нігер [2]. Розрив в рівнях людського розвитку є віддзеркаленням нерівності можливостей доступу до освіти, медичного обслуговування, зайнятості, кредитів, природних ресурсів і т.д. Нерівність є не лише відхиленням від соціально-правових норм, але й може породжувати екстремізм і підривати зусилля з забезпечення інклюзивного і сталого розвитку. Високий рівень нерівності може мати негативні наслідки для соціального розвитку і якості інститутів, що, в свою чергу, здатне уповільнити прогрес в області людського розвитку.

Вражаючи відмінності прослідковуються за одним із основних показників економічного розвитку країн – ВВП на душу населення (див. рис.1).

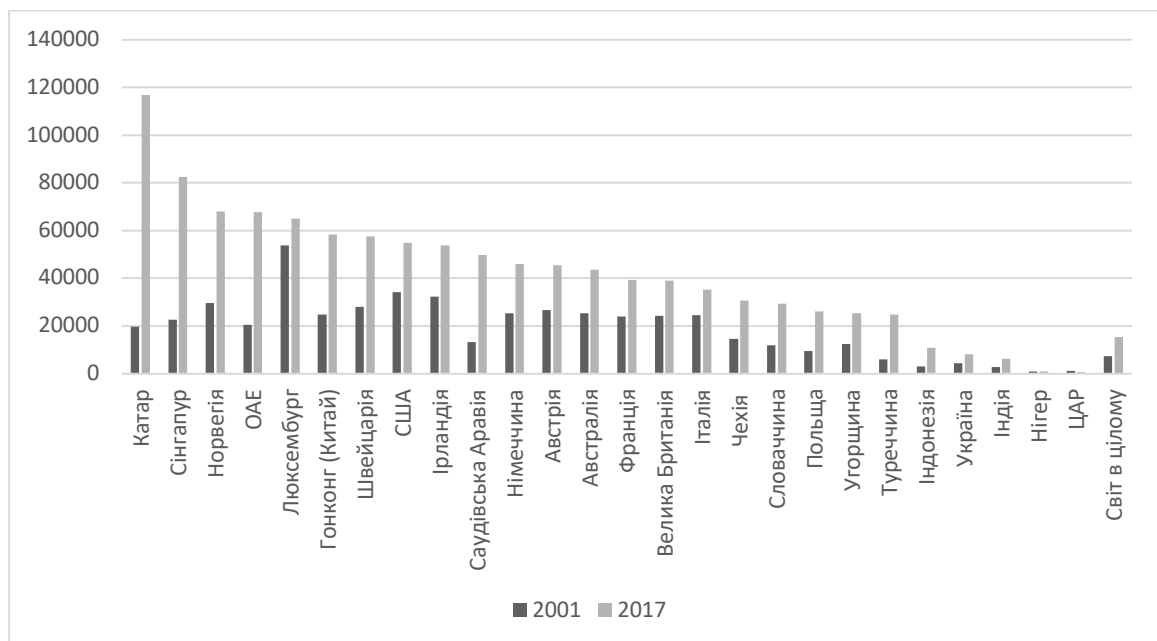

Рис.1. ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності в країнах світу в 2001 та 2017 рр.

Джерело: ПРООН, Доклад о развитии человека. 2003; ООН, Индексы и индикаторы человеческого развития. Обновленные статистические данные 2018.

Зараз дистанція між найбагатшими і найбіднішими країнами збільшилася до розмірів прірви. Найбагатша країна Катар, маючи ВВП на душу населення 116818 дол. США, багатша за найбіднішу країну ЦАР з доходом 663 дол. у 176 разів.

Нерівномірність економічного розвитку країн обумовила нерівномірність розподілу доходів і багатства між країнами світу. За даними Oxfam International, найбагатші вісім людей світу – Б. Гейтс, У. Баффет, К. Слім, Д. Безос, М. Цукерберг, А.Ортега, Л. Еллісон і М.Блумберг разом мають \$426 млрд., або стільки грошей, як 3,6 млрд найбідніших людей у світі [8].

Водночас гострою глобальною проблемою є проблема бідності. За даними дослідження Програми розвитку ООН у 2018 р., яке охопило 105 країн, в яких проживає 75% населення світу, або 5,7 млрд. чол. 23,5% з них (1,3 млрд.) живуть за межею бідності, а майже половина (46%) з них живуть в «абсолютній бідності» і не мають доступу до охорони здоров'я та освіти. Кількість людей, що страждають від голоду в світі досягла 1 млрд. і більше 1 млрд. чол. не мають доступу до чистої питної води. Важливо, що майже 50% бідних — неповнолітні. При цьому 82% всіх найбідніших людей на Землі проживають в Африці на південь від Сахари і в Південній Азії. До країн з найбільшою кількістю бідних відносяться Індія, Нігерія, Ефіопія, Пакистан, Бангладеш [2].

Стандарти життя, що утвердилися в країнах Заходу, залишаються недоступними для більшої частини населення світу. Це створює загрозу голоду в багатьох регіонах і породжує нові соціальні проблеми – вимушену міграцію, відсутність безпеки, незахищеність перед організованою злочинністю. Відстоювання пріоритету духовних цінностей, найперше, справедливості, в глобальному масштабі сприяло б зменшенню цього розриву.

Суттєва різниця в потенціалі учасників і нерівність стартових можливостей в глобалізованому світі ведуть до посилення нерівномірності соціально-економічного розвитку різних регіонів світу, країн і народів. Звичайно, це протиріччя мало місце і раніше, але глобалізація значно прискорює і загострює цей процес.

Соціально-економічний розвиток країн обумовлює їх включення в процеси глобалізації, що віддзеркалює Індекс глобалізації (KOF Swiss Economic Institute: The Index of Globalization). За рейтингом, у 2017 р. із 193 країн світу найвищі позиції посідали Нідерланди, Ірландія, Бельгія, Австрія, Швейцарія, Данія, Швеція, Велика Британія, Франція, Угорщина, Канада, Фінляндія, Португалія, Кіпр, Чехія, Німеччина, Іспанія, Словаччина, Люксембург, Сінгапур, Норвегія, Австралія, Італія [9].

Надзвичайно важливим чинником розвитку і одночасно диференціації країн у XXI ст. є технологічний прогрес. В кінці XX ст. постіндустріальний Захід став зосередженням наукового потенціалу людства. Посідаючи провідні позиції майже за всіма напрямками НТП, ці країни мають значні переваги в галузі наукових винаходів, розробки патентів і ліцензій, мають величезну технологічну перевагу, цілком домінують у фундаментальних і прикладних дослідженнях. Водночас технологічні новації, що складають основу національного багатства постіндустріальних держав, часто не можуть бути ні ефективно впроваджені, ні скопійовані в рамках індустріальних чи аграрних суспільств, але тільки на основі таких нововведень можливий поступальний розвиток.

У той же час діюча система створення і практичного використання інтелектуального капіталу закріплює існуючу нерівність особливо міцно. На думку багатьох дослідників, крім розподілу країн на розвинуті і ті, що розвиваються, виник більш глибокий розкол – на країни, що вже базуються на засадах інформаційно-інноваційної економіки, і країни, що навіть і не думають про це [10]. У цьому криється найважливіша з причин розширення прірви, що намітилося в останні роки між розвинутими країнами Заходу і всіма іншими державами світу. Значна диференціація країн за рівнем науково-технічного потенціалу у майбутньому буде мати визначальне значення в глобальній економіці.

В умовах розвитку інформаційного суспільства саме інновації, що базуються на таких чинниках, як знання, креативність, інтелектуальність в поєднанні інвестиціями створюють умови для прискорення економічного росту країн і є важливою умовою підвищення темпів довгострокового економічного зростання. Саме ефективна політика інноваційного розвитку низки країн мала наслідком значні досягнення у науково-технологічному розвитку, що знайшло прояв в Глобальному індексі інновацій (Global Innovation Index). У 2018 р. серед країн-лідерів у сфері інновацій були Нідерланди, Швеція, Великобританія, Сінгапур, США, Фінляндія, Данія, Німеччина, Ізраїль, Південна Корея, Франція, Японія, Канада, Австралія [11].

Інноваційна політика розвинених країн, насамперед таких, як Велика Британія, Німеччина, Італія, Канада, Японія, поступово переорієнтується з формування виключно інноваційної економіки до побудови нового інноваційного суспільства.

Водночас розвиток нової економіки обумовив появу низки країн, що стрімко змінюють світову економічну владу і стають лідерами цивілізаційного прогресу. Ці країни – Китай, Індія, Бразилія, Сінгапур, Республіка Корея, Гонконг (Китай) – завдяки ефективному використанню ресурсної бази та глобалізаційних факторів набули шансу стати вже в недалекому майбутньому новими світовими центрами економічної, технологічної і фінансової влади. Це обумовлене тим, що нові технології лежать в основі всіх очевидних змін сучасного соціально-економічного розвитку. Вони стимулюють економічне зростання, сприяють розвитку транспорту і комунікацій, приводять до відчутних успіхів в області охорони здоров'я і освіти, сприяють поширенню інформації, створюють нові інструменти забезпечення безпеки.

Особливо помітний динамічний розвиток на основі інновацій Китаю. Зараз він має найбільший після США обсяг ВВП – 14,8% світового. За даними Світового банку, 21% експорту всієї високотехнологічної продукції у світі припадає на Китай (США – 13%). За обсягами використання «зелених технологій» КНР вийшла на перше місце у світі. Ф. Гаррі відмічав, що Китай перетворився у світового лідера в сфері інновацій, що стоїть

на чолі нового етапу індустріального розвитку та став найкрупнішою у світі країною-заявником на отримання патентів, реєстрацію товарних знаків і промислових зразків. Китай протягом п'яти років поспіль є лідером в області інновацій серед країн з середнім рівнем доходу, посідає перше місце за такими показниками, як інтелектуальна робоча сила, оригінальні патенти, експорт високих технологій, оригінальні промислові зразки [12].

Іншим прикладом успішної економічної модернізації на основі розвитку інновацій є Сінгапур, який всього за декілька десятиліть трансформував свою економіку і вже до кінця XX ст. перетворився на одного з лідерів Азійсько-Тихоокеанського регіону і всього світу за багатьма показниками – ВВП на душу населення, рівнем розвитку людського капіталу, міжнародним рейтингом привабливості для інвестицій.

Яскравим прикладом успішної економічної модернізації на основі новітніх технологій є Республіка Корея, яка за півстоліття пройшла шлях від однієї з найбідніших країн світу до конкурентоспроможної економіки знань, стала членом ОЕСР та протягом останніх сорока років демонструє глобальне конкурентне лідерство.

Зараз до двадцятки країн-найбільших експортерів світу входять Республіка Корея, Гонконг (Китай), Сінгапур. [13]. Розвиток економіки країн на основі реалізації інноваційної моделі мав вплив на соціальний розвиток, що знайшло прояв у зростанні ВВП на душу населення, підвищенні індексу людського розвитку, росту доходів населення і інвестицій у розвиток освіти, подоланні бідності та ін. Так, розвиток інновацій та зростання на його основі економіки країн сприяв значному зростанню ВВП на душу населення, яке у 2018 р. склало Республіці Корея – 34387 тис. дол, а в інших нових індустріальних економіках регіону становить в Сінгапурі – 80192 дол. США, Малайзії – 25308, Таїланді – 15345, Гонконзі – 53380 дол. США [2].

Зараз Азійсько-Тихоокеанський регіон є світовим полюсом економічної могутності, що формується. Тут розташована більшість країн світу, що найбільш динамічно розвиваються. Доля Азійсько-Тихоокеанського регіону у сумарному світовому ВВП в період 1950—1995 рр. збільшилася з 4 до 25% і за прогнозами до 2025 р. цей показник може скласти 40–50%. Щоб подвоїти національний доход на душу населення, США та Великій Британії знадобилося 50–60 років, тоді як Китаю і Республіці Корея – лише 10 років.

Історичний досвід показує, що лідери технологічного прориву періодично змінюються. Так, з епохи промислової революції останньої третини XVIII – початку XIX століття лідерство належало Великій Британії, а з кінця XIX ст. – США. В останній чверті XX ст. за темпами економічного росту і технологічного розвитку на перше місце вийшов Китай, хоча за технологічним рівнем ще відстає від США, Японії і Західної Європи. Становлення інформаційного суспільства в першій половині XXI ст., ймовірно, буде супроводжуватися і зміною технологічного лідера.

Оскільки країни і регіони світу знаходяться на різних рівнях соціально-економічного розвитку, то глобалізація відкриває перед ними неоднакові перспективи. Для країн Заходу, що володіють потужним науковим і інтелектуальним капіталом, вона відкриває унікальні можливості розвитку, а для більшості країн, що розвиваються, – посилення занепаду і деградацію, вибір між залежністю й ізоляцією, загрозу створення неоколоніальних імперій на базі новітніх технологій. Ця обставина може обернутися проти самої глобалізації, адже, як відзначають фахівці, однією з основних причин дезінтеграції світу в період між двома світовими війнами була зростаюча глобальна нерівність.

Таким чином, зараз стає очевидним, що глобалізація матиме неоднозначний вплив і наслідки для різних країн і регіонів світу. Як відзначають вчені, якщо постіндустріальний тип розвитку утвердиться тільки в Північній Америці і Західній Європі, не перейшовши границі західної цивілізації, то світ у цілому неминуче буде нестабільним, розколотим, приреченим у майбутньому на найсильніші потрясіння [14].

Вирішення проблем подолання асиметричності соціально-економічного розвитку країн світу передбачає формування інститутів глобального управління. Сучасна глобалізація стимулює відкриття національних границь для міжнародної торгівлі, потоків капіталу та інформації, а тому більш вагомими результати досягнуті у виробленні норм, стандартів, політики та інститутів в інтересах розвитку глобальних ринків, ніж в інтересах людей і захисту їх прав. Тому невідкладною є проблема застосування таких норм і в гуманітарну сферу. Для того, щоб глобальне регулювання було ефективним, повинні сформуватися спільні цінності, стандарти і позиції. Основні цінності – свобода, справедливість, рівність, толерантність, що включені в Статут ООН і Загальну декларацію прав людини, повинні бути включені в теорію і практику глобального регулювання.

З цієї метою в 2000 р. були прийняті Цілі розвитку тисячоліття – вісім міжнародних цілей розвитку, яких 193 держави-учасниці ООН і, щонайменше, 23 міжнародних організації домовилися досягти до 2015 року. Цілі включали в себе скорочення масштабів крайньої бідності, розширення всесвітнього співробітництва з метою розвитку, що включає розвиток відкритої торговельної та фінансової системи, вирішення особливих потреб найменш розвинених країн – безмитний і неквотований доступ до експортованих ними товарів; розширену програму з полегшення боргового тягаря найбідніших країн з великою заборгованістю; більш інтенсивне офіційне сприяння країнам, які вживають заходи щодо зниження рівня бідності; розширення доступу до нових технологій, особливо інформаційних та комунікаційних та ін. [15].

У 2015 р. на Саміті ООН зі сталого розвитку були ухвалені «Цілі сталого розвитку» (відомі також як Глобальні цілі) на період від 2015 до 2030 р. і нараховують 17 Глобальних цілей, яким відповідають 169 завдань. Цей документ містить новий план дій, орієнтований на виведення світу на траєкторію сталого та життєстійкого розвитку та спрямований на подолання бідності в усіх її формах в усьому світі; подолання голоду, забезпечення продовольчої безпеки і поліпшення харчування; забезпечення здорового способу життя і сприяння добробуту для всіх; забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти і

заохочування навчання протягом усього життя для всіх; сприяння неухильному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх; зменшення нерівності всередині країн і між ними; сприяння створенню мирних і вільних від соціальних бар'єрів суспільств в інтересах сталого розвитку; зміцнення засобів досягнення сталого розвитку та активізацію роботи механізмів Глобального партнерства в інтересах сталого розвитку та ін. [16].

Подоланню глобальної асиметрії буде сприяти також розвиток глобальних інституцій. Так, для країн, що розвиваються, важливе значення має ефективне функціонування Світової Організації Торгівлі. Важливо, щоб за мірою росту впливу країн, що розвиваються, в переговорному процесі багатосторонні угоди перетворилися в інструмент більш справедливої торгівлі, незважаючи на притаманну цим угодам обмеженість. Дохійський раунд багатосторонніх переговорів спрямований саме на вирішення торговельних протиріч між розвинутими постіндустріальними країнами і країнами, що розвиваються. Це сприятиме економічному розвитку в країнах, що розвиваються, а в перспективі – подоланню значної асиметричності в світовому господарстві,

Висновки. Отже, сучасна глобальна економіка характеризується значною нерівномірністю розвитку країн і регіонів світу. Розвинуті країни і ті, що розвиваються мають різні можливості участі в розробці глобальних проблем і прийнятті рішень, а це веде до нерівних можливостей, посиленню нерівномірності, закріпленню відсталості менш розвинених країн, а в кінцевому рахунку – до загострення протиріч сучасного світу.

З цього витікає висновок, що світовій спільноті необхідно вирішити найважливішу задачу створення ефективної системи глобального управління, яка б враховувала міжнародні і національні інтереси, інтереси бідних і багатих країн, сприяла розвитку людського потенціалу, подоланню існуючого в наш час величезного розриву в соціально-економічному розвитку країн і регіонів світу, що таїть загрозу для всього світу.

Тільки керований і регульований процес глобалізації економіки може сприяти росту добробуту і рівності для більшості народів світу. Тільки установлення світового порядку, заснованого на праві, на діалозі культур, утвердженні миру і толерантності може сприяти зближенню цивілізацій.

Використана література

1. Стиглиц Д. Глобализация: тревожные тенденции. -Пер. с англ., М., Мысль, 2003.
2. Индексы и индикаторы человеческого развития. Обновленные статистические данные 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://hdr.undp.org/sites/default/files/2018_human_development_statistical_update_ru.pdf.
3. Тойнби А. Дж. Цивилизация перед судом истории: Сборник. – Пер. с англ. – 2-е изд. – М.:Айрис-пресс. 2003.
4. У.Бек У. Что такое глобализация / У. Бек. – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 304 с.
5. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура.: Пер. с англ. - М.: ГУ ВШЭ, 2000.
6. Г. Колодко В. Глобализация, трансформация, кризис - что дальше? – М., Магистр. 2011.
7. Рейтинг стран мира по уровню внутреннего валового продукта [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://gtmarket.ru/ratings/rating-countries-gdp/rating-countries-gdp-info>
8. Статки 8 найбагатших людей світу перевищують доходи більше половини населення планети. [Електронний ресурс]. – Режим доступу -<https://www.google.com/search>
9. KOF Globalization Index - 100 most globalized countries 201- [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.statista.com/statistics/268168/globalization-index-by-country/>
10. Мельянцева В. Информационная революция - феномен "новой экономики".- МЭиМО, № 2, 2001. С. 6.
11. Глобальный рейтинг инноваций: Украина за рік піднялась на 7 позицій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.the-village.com.ua/village/business/news/274027-globalniy-reyting-innovatsiy-ukrayina-za-rik-pidnyalas-na-7-pozitsiy>).
12. Китайские инновации стали новой движущей силой мирового прогресса. [Електронний ресурс]. – Режим доступу [/http://russian.china.org.cn/exclusive/txt/2017-10/21/content_41770242.htm](http://russian.china.org.cn/exclusive/txt/2017-10/21/content_41770242.htm))
13. Список_стран_по_экспорту - [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://ru.wikipedia.org/wiki/>
14. Мегатренды мирового развития. - / Отв. Ред. М.В.Ильин, В.Л.Иноземцев; Центр исследований постиндустриального общества, - М.: ЗАО Издательство "Экономика", 2001.
15. ООН, Генеральная Ассамблея, 55-ая сессия. Декларация тысячелетия Организации Объединенных Наций, Резолюция Генеральной Ассамблеи, 18.09.2000, A/RES/55/2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/559/53/PDF/N0055953>.
16. ООН. Генеральная Ассамблея, 70-ая сессия. Преобразование нашего мира: Повестка дня в области устойчивого развития на период до 2030 года, Резолюция, принятая Генеральной Ассамблеей 25 сентября 2015 года, A/RES/70/1, 21.10.2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://undocs.org/ru/A/RES/70/1>.
17. Доклад о развитии человека. 2003. Опубликовано для Программы развития ООН (ПРООН). – Издательство «Весь Мир». 2003.